

Urbanet Analyse

OPTMOD – en modell for beregning av samfunnsøkonomisk optimalt kollektivtilbud

Tormod Wergeland Haug og Bård Norheim, Urbanet Analyse
VTI 2017

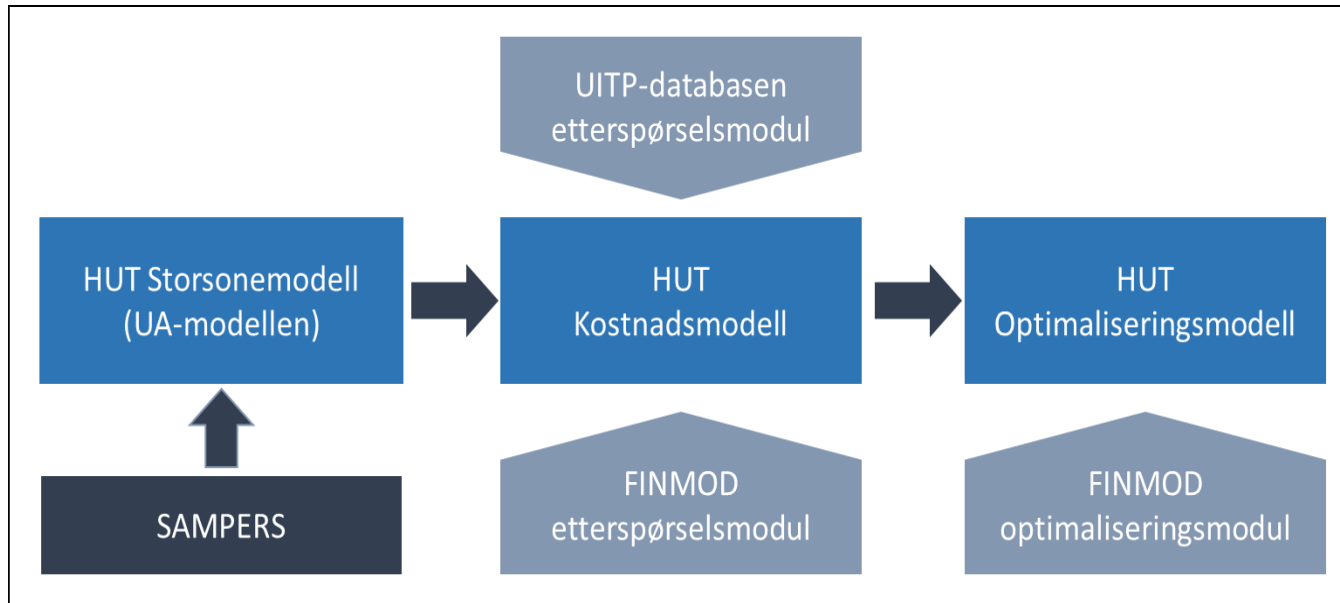
Kort om presentasjonen

1. Kort om HUT og OPTMOD
2. Case Uppsala
  1. Kan kollektivtransporten klare seg uten tilskudd?
  2. Hvordan vil optimale tilskudd avhenge av rammebetingelsene?
  3. Hvordan beregne optimale insentiver i kontraktene?

HUT-modellen

Består av tre delmodeller

- **Storsonemodellen:** Beregner effekter av transportpolitiske tiltak
- **Kostnadsmodellen:** Beregner kostnader knyttet til tiltak og virkemiddelbruk
- **Optimaliseringsmodell:** Optimalisering av kollektivtilbudet på et strategisk nivå

OPTMOD

Samfunnsøkonomisk optimalt kollektivtilbud?

- Gitt ulike beskrankninger:
  - Budsjettrammer
  - Takstpolitikk
    - Nivå
    - Differensiering
  - Rutetilbud
    - Vognstørrelse
    - Frekvens

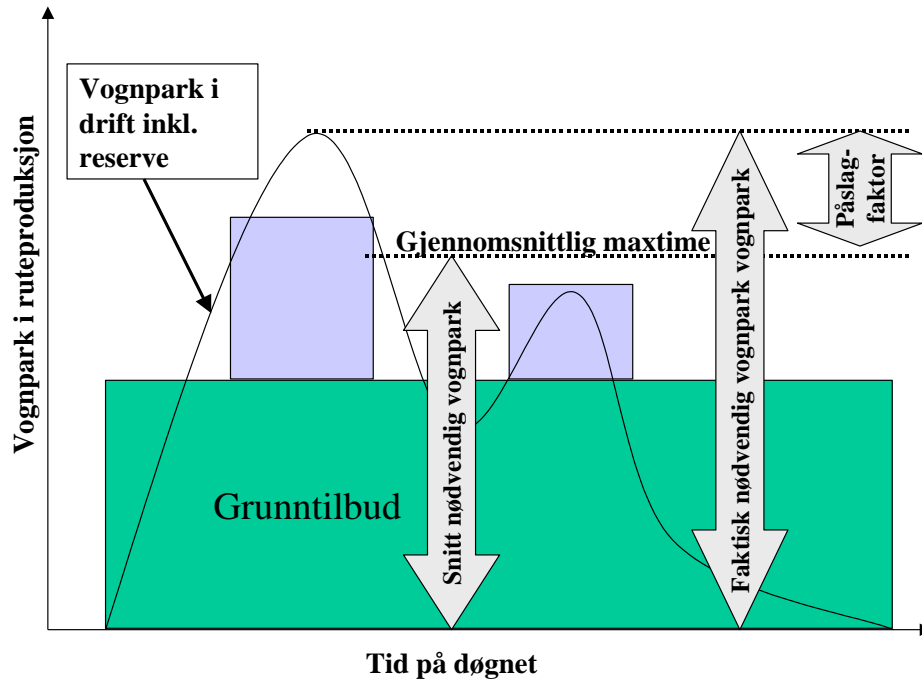
Optimale insentiver?

- Bedriftsøkonomisk optimalisering, gitt:
  - Ulike frihetsgrader for rutetilbud og takster
  - Ulike insentiver for passasjerer og rutetilbud
- Beregne nivå på insentiver hvor bedriftsøkonomi = samfunnsøkonomi?

Grunnlaget for beregningene

Dimensjonerende trafikk

- Normerte kostnader kollektivt
- Marginale infrastrukturkostnader

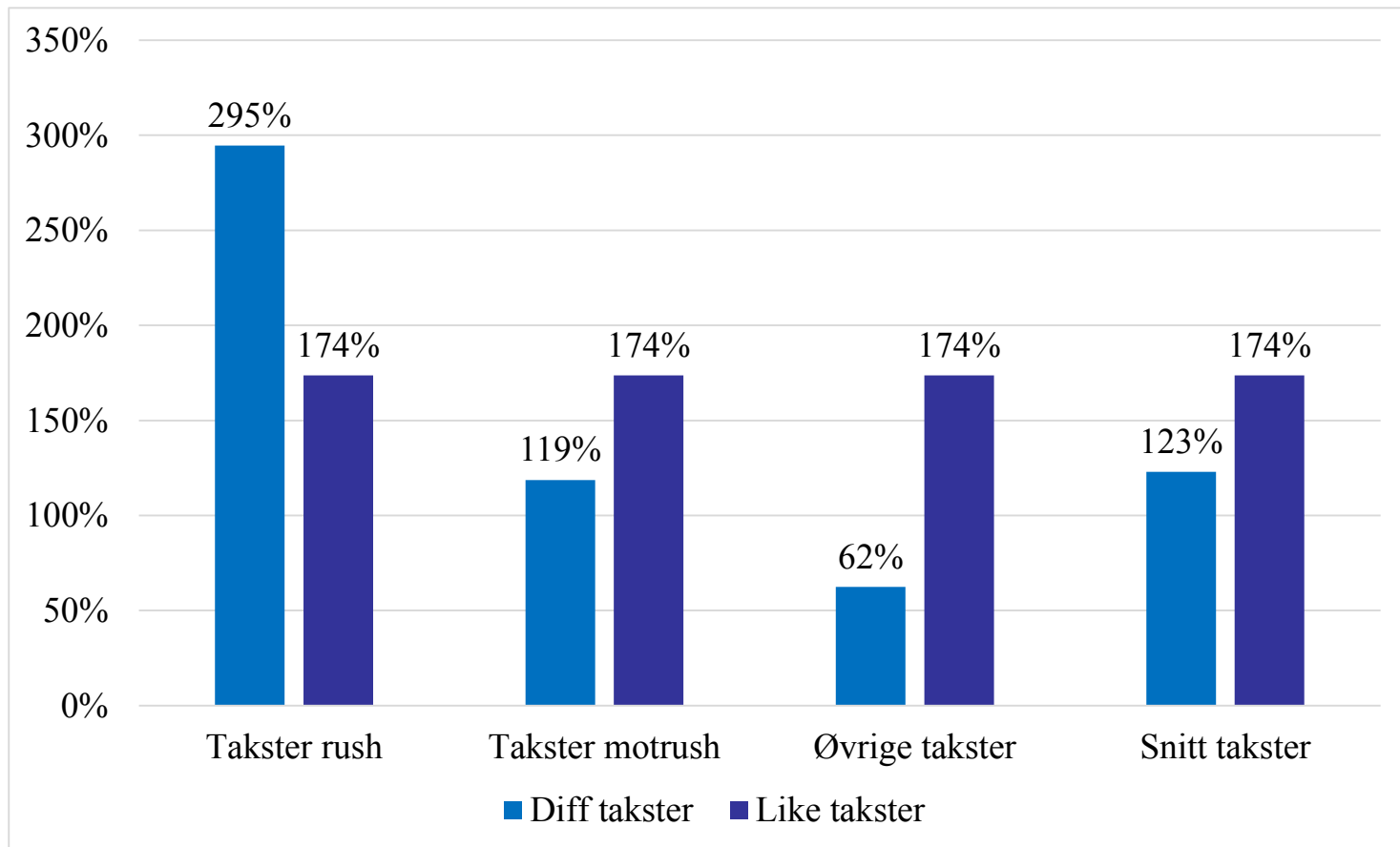
	Priselast	Tilbuds- elast
Rush dimensjonerende	-0.2	0.4
Motrush	-0.3	0.45
Øvrig	-0.50	0.65
Snitt	-0.39	0.56
Holmgren (2013)	-0.4	0.55

Kalibrerer rutetilbudet fra
kollektivstatistikk
 Overført trafikk og
 reisemiddelfordeling fra
RVU/Sampers

Uppsala

HVA ER EFFEKTEN AV Å KJØRE UTEN TILSKUDD?

Optimalisering av tilbudet uten tilskudd – Prosent endring i takster

Samfunnsregnskap uten tilskudd Uppsala

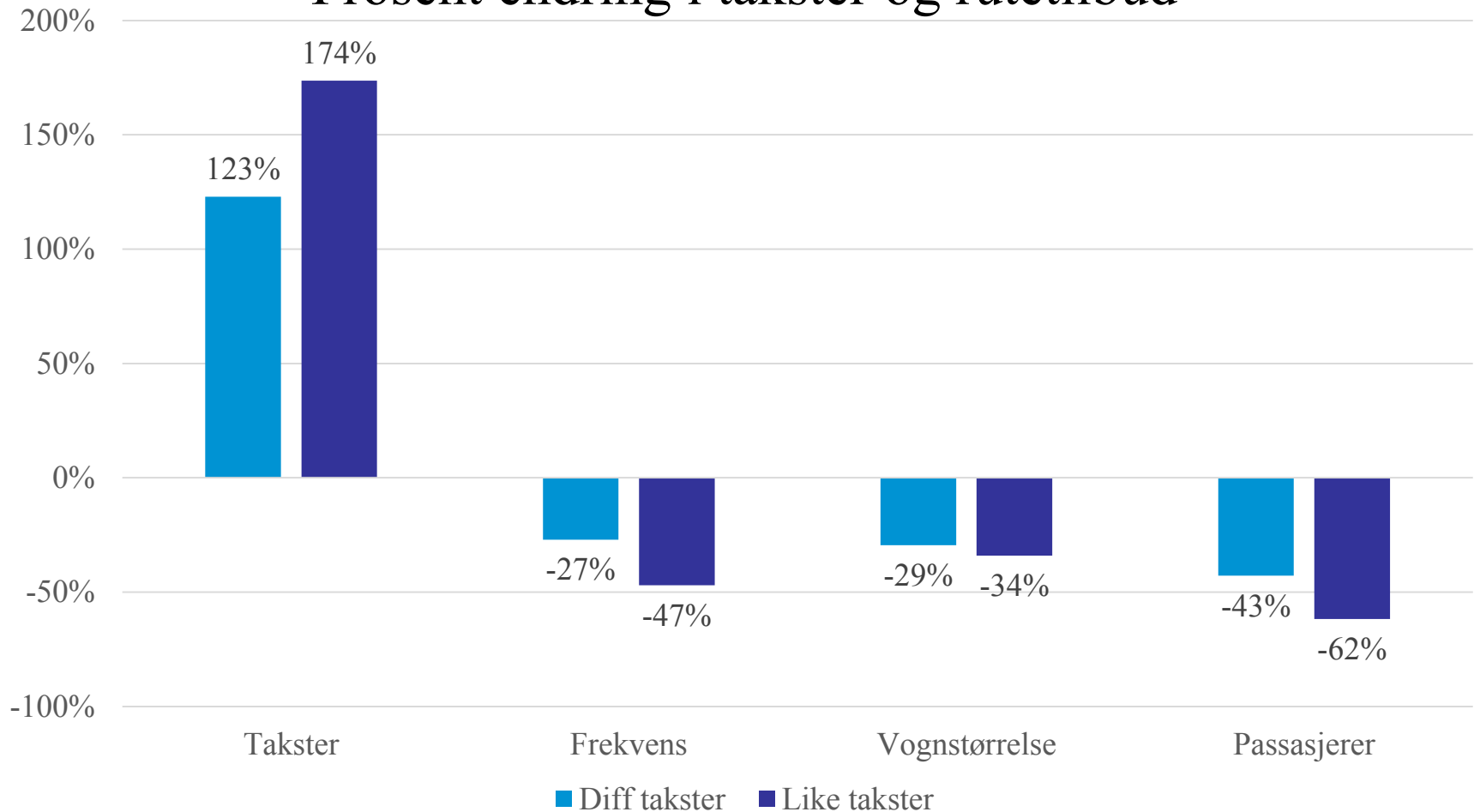
Kollektivtilbud uten tilskudd gir et samfunnsøkonomisk tap på ca 250 mill kr årlig (80 øre per reduserte tilskuddskrone)

Mill kr/år	Diff. takster	Like takster
Skattekostnader	36	36
Trafikantnytte	-214	-276
Eksterne kostnader	-29	-21
Sum	-206	-261
Endret tilskudd	-144	-144
Nytte/kost	-1.43	-1.80

Optimalisering av kollektivtilbudet i Uppsala uten offentlige tilskudd

Prosent endring i takster og rutetilbud

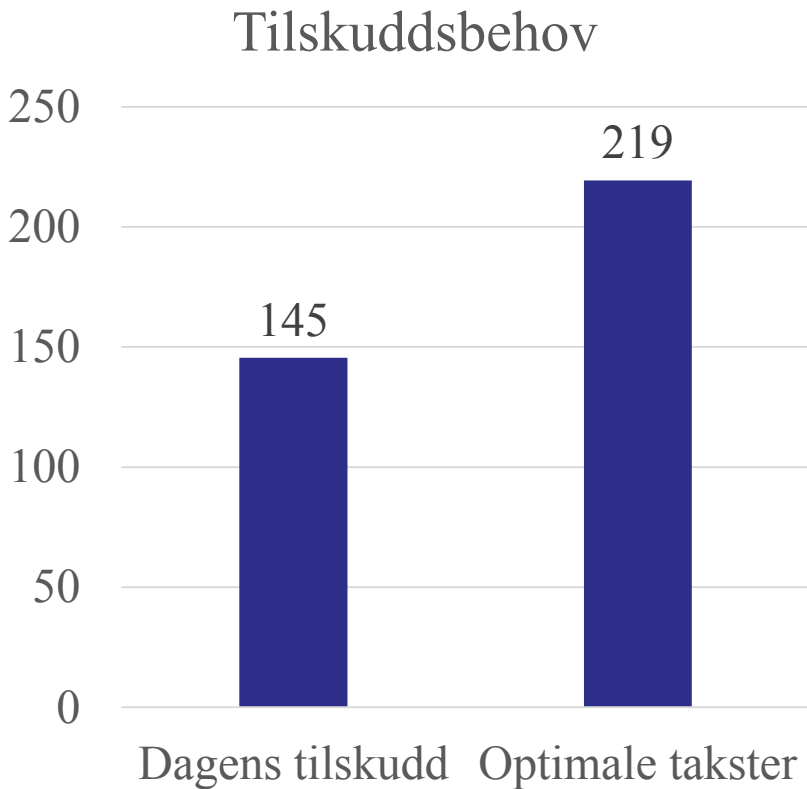

Uppsala

HVOR STORT TILSKUDD «BØR» UL HA?

Samfunnsøkonomisk optimalt tilbud?

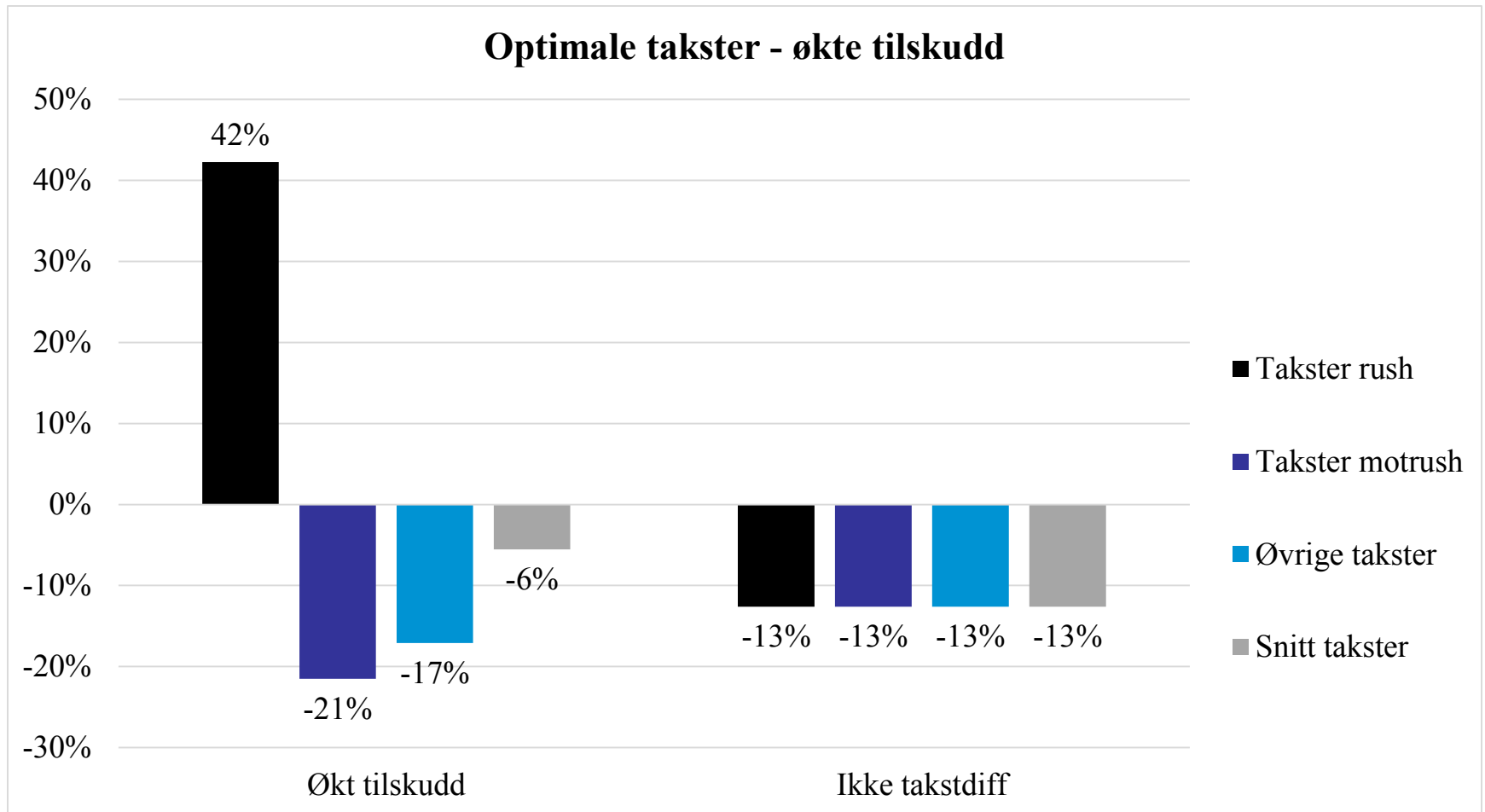
Optimale tilskudd (+50%)

Samfunnsøkonomi

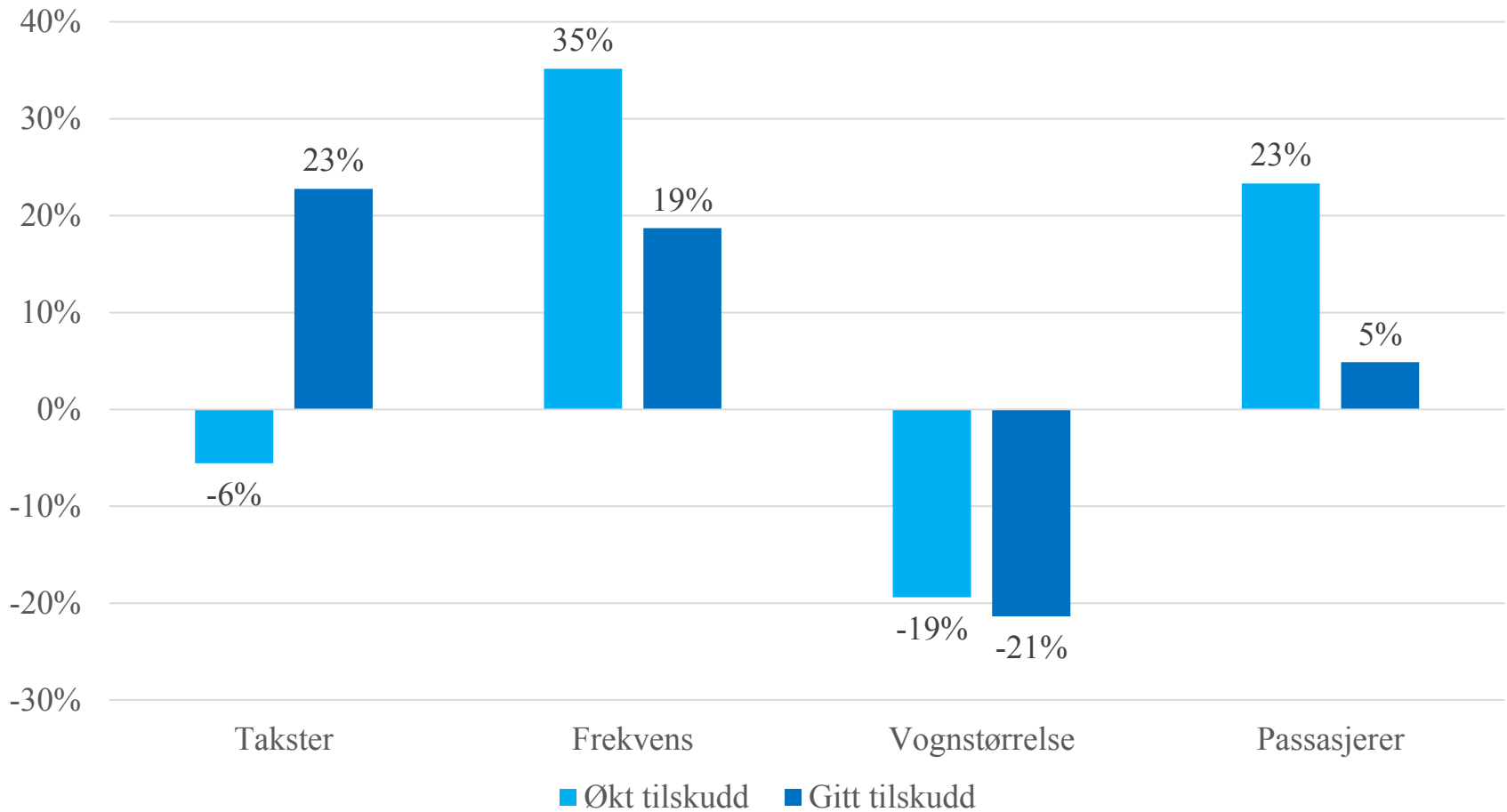
	Mill kr/år
Skattekostnader	-18
Trafikantnytte	111
Eksterne kostnader	6
Sum samfunnsøkonomi	99
Nytte/kost	1.34

Optimale takster – Uten tak på tilskudd

Samfunnsøkonomisk optimalt tilbud

Uten tak og med dagens tilskudd

Uppsala

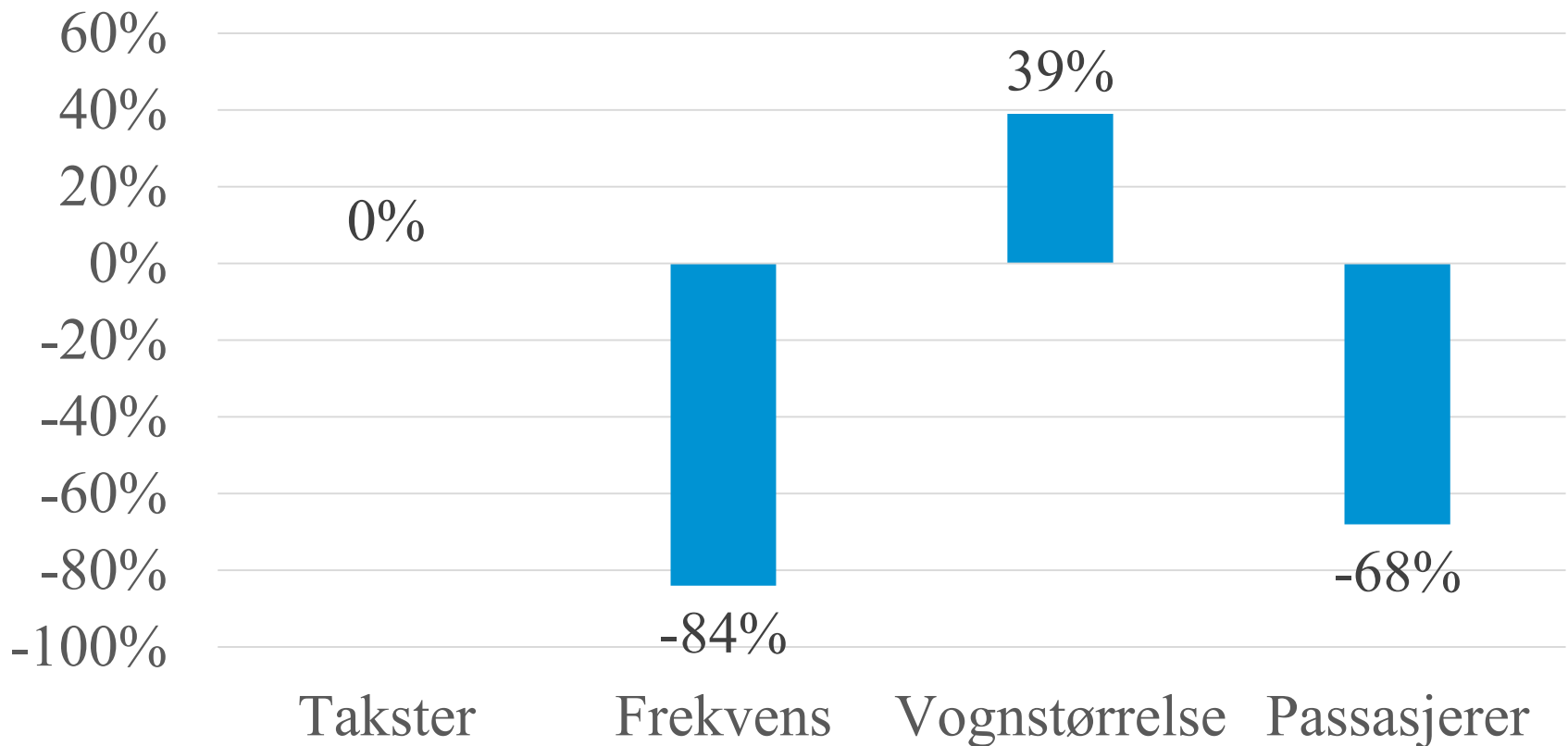
OPTIMALE INSENTIVER

Spørsmål

- Vil nettokontrakter gi tilstrekkelig insentiv?
- Hvordan bruke 30 mill kr i økte tilskudd mest mulig optimalt?
- Er det mulig å finne en optimal kombinasjon av passasjer og produksjonsinsentiver?

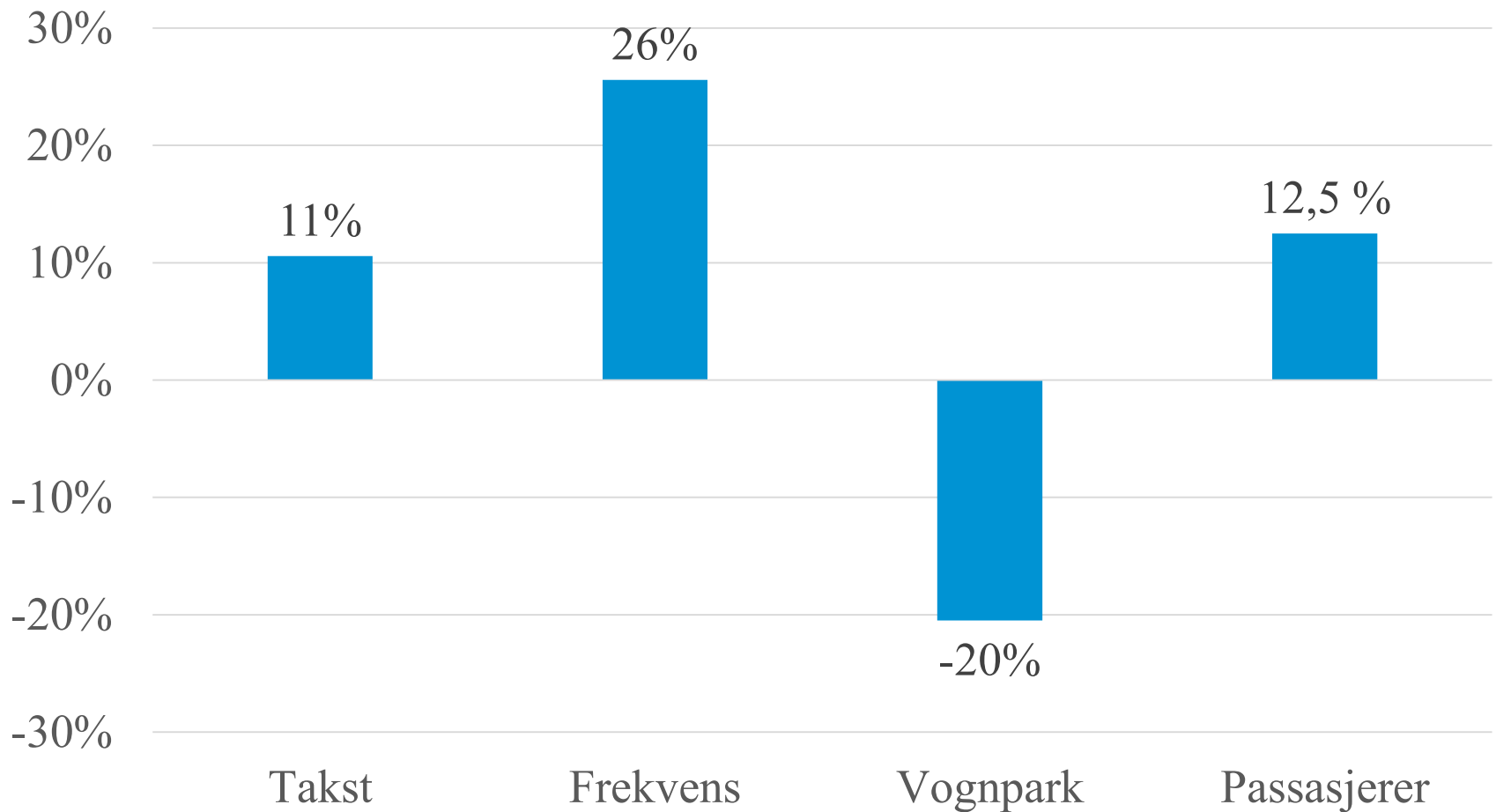
Nettokontrakt med markedsansvar

Dagens takster

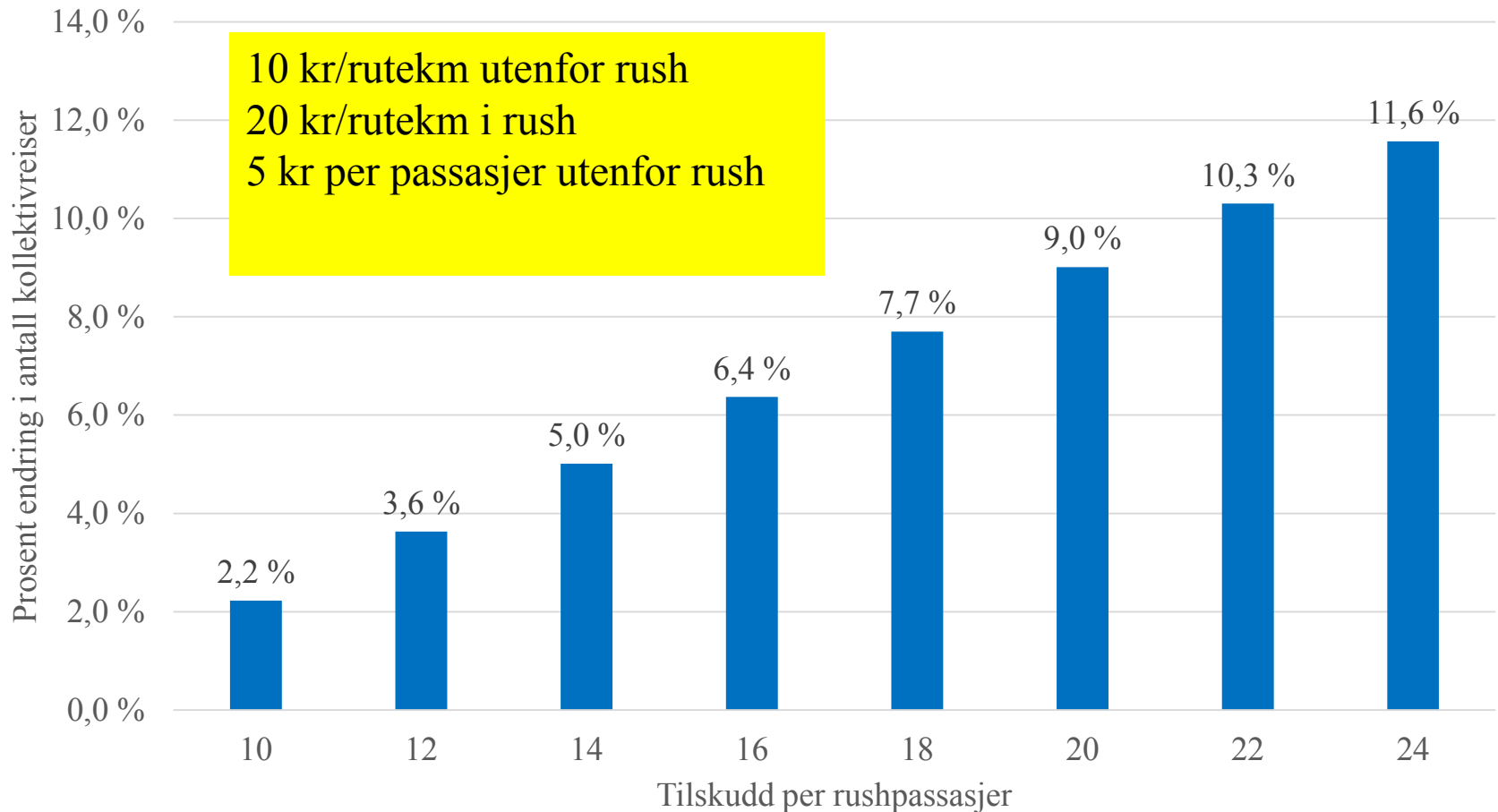

30 mill i økte tilskudd (+20%)

Endring i antall passasjerer avhengig av insentivnivåer - Prosent

Oppsummering

- Samfunnsøkonomisk optimalt kollektivtilbud
  - 50% høyere tilskudd enn i dag
  - Ca 100 mill i samfunnsøk gevinst (34 øre per tilskuddskrone)
- Mulig å kjøre uten tilskudd i Uppsala
  - Men gir samfunnsøk tap på ca 80 øre per sparte tilskuddskrone
- Økt mulighet for å differensiere takstene øker samfunnsgevinsten av tilskudd
  - Potensial for å takstfinansiere et bedre tilbud
- Nettokontrakter er ikke tilstrekkelig insitament for å utvikle tilbudet
  - Må kombinere passasjer- og produksjonsinsentiv
  - Optimale insentiver øker operatørenes risiko

Takk for oppmerksomheten!

Tormod Wergeland Haug

twh@urbanet.no

Bård Norheim

bno@urbanet.no

www.urbanet.no